

Ehdotus A 1951/UHN
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö jäsenehdotuksesta, joka koskee Pohjolaa merituulivoiman johtavana voimana

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että virtaviivaistetaan merituulivoimahankkeiden viranomaisprosesseja vaatimustasoa laskematta.

että edistetään korkeakoulujen ja yliopistojen välistä yhteistyötä merituulivoiman alalla.

että vahvistetaan kansallisten kantaverkkoyhtiöiden strategista yhteistyötä Pohjoismaiden sähköverkkojen integroimiseksi.

Lisäksi Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että kootaan Pohjoismaiden parhaat käytännöt yhteen merituulivoiman käyttöönoton edistämiseksi.

että vahvistetaan Pohjoismaiden ja niiden naapurimaiden välistä yhteistyötä datankeruun ja luonnon monimuotoisuutta koskevien vaikutusanalyysien osalta.

että vahvistetaan pohjoismaista merisuunnitteluyhteistyötä ja siihen liittyen varmistetaan rinnakkaiselo merituulivoiman laajentamista ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamista koskevien intressien välillä.

Taustaa

Työllä fossiilisten polttoaineiden käytön vaiheittaiseksi lopettamiseksi on kiire sekä ilmasto- ja turvallisuuspoliittista että taloudellisista syistä. Uusiutuvan energian käyttöä on lisättävä huomattavasti, jotta pohjoismaiset ilmastotavoitteet pystytään toteuttamaan.

Merituulivoima – oli sitten kyse merenpohjaan kiinnitetyistä tai kelluvista tuulivoimaloista – on herättänyt viime vuosina runsaasti kiinnostusta pohjoisilla

merialueilla uusiutuvien energialähteiden energiapaletin lisääntyneen tarpeen täyttämiseksi, ja tässä yhteydessä useita hankkeita on jo toteutettu. Useat kansainväliset organisaatiot, kuten EU, ovat laatineet merituulivoiman tuotantoa koskevia strategioita ja tavoitteita, mikä on lisännyt suurten energiayhtiöiden kiinnostusta merituulivoiman käyttöönottoa kohtaan. Tätä taustaa vasten Pohjoismaiden energiaministerit korostivat merituulivoiman käyttöönoton merkitystä vuonna 2022 antamassaan Marienborgin julkilausumassa.

Tällä hetkellä suunnitteilla olevat suuret hankkeet raivaavat omalla tavallaan tietä esiinnousevien uusien juridisten kysymyksien, veroasioiden, teknisten haasteiden, ympäristöselvitysten, hankintaprosessien suunnittelun ja kansalaisille suunnattavan tiedottamisen myötä. Lupaprosessit ja viranomaisyhteistyö edellyttävät uusia työtapoja ja rutiineja, jotta Pohjola ei kulje energiasiirtymässä vastavirtaan. Kansallisten viranomaisten jo saavuttama osaaminen on siirrettävä muiden Pohjoismaiden vastaavia asioita käsittelevien viranomaisten tietoon. Tämä koskee varsinkin energiahankkeiden mahdollisesti mukanaan tuomia rajat ylittäviä ympäristöhaasteita. Myös korkeakoulujen ja yliopistojen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioyhteistyötä tulee tehostaa. On myös tärkeää tukea kansalaisten sitouttamistyötä, koska se on ratkaisevaa vihreän siirtymän onnistumiseksi.

Kun maiden välille rakennetaan mahdollisia uusia sähkökaapeleita osana uusia energiahankkeita, kansallisten kantaverkkoyhtiöiden on sovitettava yhteen laajennuksia koskevat suunnitelmansa, jotta pullonkauloja ei pääse muodostumaan. Yhteistyön alueita on monia.

Suunniteltu merituulivoiman laajennus lisää paineita ympäristöaktiiveille ja kilpailua merialueesta vakiintuneen käytön, kuten kalastuksen, merenkulun, sotilastoimien, vesiviljelyn ja matkailun kesken. Energiatavoitteiden saavuttamiseksi ja samanaikaisesti vakiintuneen merenkäytön ja luonnon huomioon ottamiseksi tarvitaan hyviä rinnakkaiselon ratkaisuja, jotta voidaan minimoida konfliktit ja maksimoida synergiat. On ratkaisevan tärkeää siirtyä pois meritoiminnan sektorikohtaisesta hallinnoinnista kattavampaan ja integroituneempaan lähestymistapaan kestävien ratkaisujen varmistamiseksi.

Valtioiden välisen yhteistyön lisäksi olisi tärkeää, että Pohjoismaiden ministerineuvosto laitoksena nousisi vahvemmin esiin. Olisi ollut tärkeää, että maiden keskenään keräämät kokemukset ja osaaminen voidaan siirtää myös isommalle ryhmälle. Parhaiden käytäntöjen keräämis- ja jakamismuotojen löytäminen olisi ollut signaali elinkeinoelämälle siitä, että Pohjola haluaa olla johtava voima merituulivoiman käyttöönotossa ekosysteemin sallimissa puitteissa.

Koska ehdotus on suunnattu koulutuslaitoksille ja tutkimusympäristölle, ja kansallisen kantaverkkoyhtiöiden Pohjoismaiden sähköverkkojen strategisen yhteistyön kehittämiseksi, valiokunta päätti jäsenehdotuksen ensimmäisen käsittelyn yhteydessä lähettää ehdotuksen lausunnolle Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokuntaan ja Hyvinvointi Pohjolassa -valiokuntaan.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta antoi laajan tuen jäsenehdotukselle ja pani merkille, että Pohjoismainen energiantutkimus (NEF) on julkaissut ehdotuksen kannalta erityisen ajankohtaisia raportteja. Kyse on raportista *Accommodating biodiversity in Nordic offshore wind projects*, jossa käsitellään maiden rajat ylittäviin energiahankkeisiin liittyviä ympäristöhaasteita. Raportissa tuodaan esiin Pohjolan suunnitellun tuulivoiman laajentamisen keskeisiä haasteita. Ne koskevat muun muassa sitä, ettei hankkeiden vaikutuksesta luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin ole saatavilla dataa, intressikonflikteja ja sidosryhmien monimutkaisia osallistamisprosesseja. Raportin suosituksista käy muun muassa ilmi, että Pohjolan kannattaisi tehdä yhteistyötä luonnon monimuotoisuuden vaikutuksia koskevien tietokantojen osalta sekä ekosysteemien tilan ennallistamiseksi ja parantamiseksi. Lisäksi Pohjola voisi käynnistää meren aluesuunnittelua koskevan yhteistyön ja tutkia mahdollisuuksia jakaa kokemuksia sidosryhmien osallistamiskäytännöistä.

Valiokunta viittaa myös raporttiin *Coexistence and nature inclusive design in Nordic offshore wind farms*, jossa korostetaan tuulivoiman laajentamisen suurimpina haasteina alueen käyttöön liittyviä konflikteja, lupaprosesseja ja luonnonsuojelua. Raportin suosituksissa mainitaan muun muassa, että rinnakkaiselo kyseisten asioiden osalta on oleellista sekä energiakriisin että luontokriisin ratkaisemiseksi. Raportissa viitataan kansainväliseen konsortioon, jonka tavoitteena on muun muassa mahdollistaa yhteistyö ja kehitys Tanskan, Ruotsin ja Norjan pohjoismaisissa satamissa. Tavoitteena on valmistella Pohjoismaiden satamia laajenevaan vihreämmän infrastruktuurin merituuliteollisuuteen, jossa on uusia merituulivoiman tuotekehittäjiä, valmistajia ja alihankkijoiden arvoketjuja. Lisäksi on suunnitteilla kehittää pohjoismainen merituuliallianssi, joka toimisi neuvoo-antavana elimenä nykyisille satamille ja arvoketjuun kuuluville teollisuuden toimijoille.

Raporttien suositusten perusteella valiokunta katsoi, että mietinnössä on tärkeää korostaa rinnakkaiselon tärkeyttä ja ottaa mukaan viittaus sekä kelluviin että merenpohjaan kiinnitettyihin tuulivoimaloihin ja sisällyttää suosituksiin pohjoismaisen tietokantayhteistyön käynnistäminen luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien vaikutusten käsittelemiseksi ja pohjoismaisen merialuesuunnittelun yhteistyön vahvistamiseksi. Keskiryhmä halusi lisäksi ottaa mukaan suosituksen ekosysteemien

ennallistamiseksi ja parantamiseksi tehtävästä pohjoismaisesta yhteistyöstä, mutta sosiaalidemokraattinen ryhmä ja konservatiivinen ryhmä eivät kannattaneet sitä.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan lausunnosta käy ilmi, että valiokunta kannatti että-lausetta, joka koski korkeakoulujen ja yliopistojen välisen yhteistyön edistämistä merituulivoiman alalla. Valiokunta toivoi myös, että ehdotuksessa selvennetään sitä, että kansalaisten sitouttamistyö on ratkaisevaa vihreän siirtymän toteutumiseksi. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta päätti asettua tukemaan keskiryhmän jäsenehdotusta Pohjolasta merituulivoiman johtavana voimana. Edistyspuolueen jäsen esitti kuitenkin päätöstä koskevan varauman.

Oslossa 31. lokakuuta 2023

Doris J. Jensen (S)
Johan Andersson (S)
Malte Larsen (S)
Tove Elise Madland (A)
Åsa Karlsson (S)
Ola Elvestuen (V)
Helena Gellerman (L)
Krista Mikkonen (vihr.)
Rebecka Le Moine (MP)

Heikki Autto (kok.)
Lene Westgaard-Halle (H)
Teitur Björn Einarsson (Sj.)
Liljan Weihe (T)
Mariane Paviasen (IA)
Marianne Bigum (SF)
Staffan Eklöf (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Marius Arion Nilsen (FrP)